

ZAKŁAD HIGIENY OGÓLNEJ I SPOŁECZNEJ¹

Kierownicy: W latach 1921/22-1933/34 oraz 1937/38 prof P. Gantkowski, w latach 1934/35 - 1937 prof. dr L. Padlewski²

PROF. HIGIENY, DR MED. PAWEŁ GANTKOWSKI

(28 XII 1869 - 11 X 1938)

W 1921 r. mianowany prof. hon. higieny społecznej, w 1922 prof. nadzw. higieny ogólnej. W 1934 emerytowany, prowadzi nadal wykłady. W 1937

---

¹ Do r. akad. 1922/23: Zakład Higieny.

² Materiały dot. prof. Padlewskiego na s. 253

przywrócony na stanowisko kierownika. W r. akad. 1930/31 dziekan Wydz. Lek. UP.

Piśmiennictwo:

P. G. prof. hon. higieny społecznej, prof. nadzw. higieny. W: Uniwersytet Poznański w pierwszych latach... Pozn. 1924 s. 240-243, spis prac; 40-lecie pracy zawodowej prof. P. G. - Med. Prakt. 9: 1935 6 s. 244; Dąbrowski St.: Przemówienie Dziekana Wydz. lek. ... nad trumną prof. dr P. G. - Now. Lek. 50: 1938 21 s. 632-634; Prof. dr (P. G.) wspom. pośm. - Med. Prakt. 12: 1938 24 s. 624; Dąbrowski St.: Śp. prof. dr P. G. - Pol. Gaz. Lek. 1938 46 s. 950-951; Matuszewski R.: Śp. prof. dr P. G., członek założyciel Zw. Lekarzy P. P., Prezes Wydz. lekarskiego PTPN, były naczelnik Izby Lekarskiej Pozn.-Pomorskiej, były dziekan Wydz. Lek. UP. - Now. Społ. Lek. 12: 1938 21 s. 336-337, portr.; Szulc T.: Śp. P. G. - Now. Lek. 50: 1938 21 s. 629-632, portr.; Kron. M. Pozn. 16: 1938 s. 547-549; Wrzosek A.: P. G. (1869-1938) wybitny lekarz-społecznik. W: Polski słownik biograficzny. Kraków T. 7 1948 s. 267-269, bibliogr.; Stański M.: P. G. W: Wielkopolski słownik biograficzny. Warsz. Pozn. 1981; Łoza s. 193; Peretiatkowicz s. 55; Archiwum AMPteczka 1/122.

Krystyna Karwowska

BIBLIOGRAFIA PUBLIKACJI

Rok 1922

GĄDZIKIEWICZ WITOLD

1. Wpływ czynników meteorologicznych na zachorzenia pewnych narządów i systemów naszego ustroju. (Streszczenie wykładu habilit. w Piotrogradzie). - Now. Lek. R. 34 z. 10 s. 385-390.

Rok 1923

GANTKOWSKI PAWEŁ

2. Sprawa uświadamiania płciowego dzieci i młodzieży. (Na podstawie własnych obserwacji i doświadczeń). - Wych. Fiz. R. 4 z. 1-4 s. 1-7.

3. Stosunek lekarzy polskich do krajowych uzdrowisk i lecznic. (Referat wygłoszony na Zjeździe Zw. Lekarzy Sanat. w Poznaniu, 29 IV 23). - Now. Lek. R. 35 z. 6 s. 398-404, tab.

4. Śp. Heljodor Świącicki w życiu Wielkopolski, w nauce i Uniwersytecie. W dniu 21 października na inauguracji roku akademickiego 1923/24 ku czci zmarłego pierwszego Rektora Uniwersytetu Poznańskiego. - Now. Lek. R. 35 z. 11 i 12 s. 685-694, portr., spis prac H. Świącickiego.

5. Śp. Prof. dr Antoni Jurasz. Wspomnienie pośmiertne na zebraniu Wydziału Lekarskiego Tow. Przyj. Nauk. w Poznaniu ku czci Zmarłego. - Now. Lek. R. 35 z. 9. s. 557-562, spis prac A. Jurasza.

6. Śp. Prof. dr Franciszek Chłapowski. - Now. Lek. R. 35 z. 5 s. 301-303.

7. Nekrolog, wydany z powodu zgonu śp. prof. dr Franciszka Chłapowskiego. Praca zbiorowa M. RUSZCZYŃSKIEJ, doc. dr A. KARWOWSKIEGO, ... , ks. prał. dr HOZAKOWSKIEGO, dr. T. DEMBIŃSKIEGO, prof. dr E. NIEZABITOWSKIEGO. Poznań, 27 s.

GĄDZIKIEWICZ WITOLD

8. Badanie książek szkolnych pod względem higienicznym. - Wych. Fiz. R. 4 z. 5-8 s. 1-85, bibliogr.

Rok 1924

BENNI WITOLD

9. O czystości powietrza w warsztatach pracy. - Now. Lek. R. 36 z. 3 s. 135-139, tabl., bibliogr.

GANTKOWSKI PAWEŁ

10. Rzut oka na dzieje i znaczenie Towarzystwa Higienicznego. - Zdrowie R. 39 nr 10 s. 351-358; nr 11 s. 424-430.

Rok 1925

BENNI WITOLD

11. Warunki oświetlenia w budynkach publicznych Poznania. - Now. Lek. R. 37 z. 10 s. 421-424.

GANTKOWSKI PAWEŁ

12. O leczeniu alkoholików i zwalczaniu alkoholizmu ze szczególnym uwzględnieniem istoty alkoholizmu, profilaktyki i higieny. - Arch. Hig. T. 1 z. 2 s. 117-148, bibliogr., Rés.

13. Zadania lekarza w ubezpieczeniach społecznych na tle pogranicza między higieną społeczną a ustawodawstwem ubezpieczeniowym. Pozn. Ubezpieczalnia Krajowa 16° 4 nlb., 41 s., 1 nlb.

Rok 1926

GANTKOWSKI PAWEŁ

14. Co każdy o suchotach płucnych wiedzieć powinien. Popularny szkic społeczno-lekarski. Pozn. Poznańskie Towarzystwo Zwalczania Gruźlicy 8° 26 s., il.

15. Jak się ustrzedz przed gruźlicą? - Oręd. Zdr. R. 1 nr 1 s. 6-7.

16. Jak wygląda człowiek zdrowy a człowiek chory na gruźlicę? Oręd. Zdr. R. 1 nr 2 s. 3.

17. O doniosłości i rozwoju uzdrowisk polskich oraz sposobach prowadzących do ich ulepszenia i popularyzowania. - Zdrowie R. 41 nr 5 s. 256-269.

18. O przeszłości i przyszłości polskich zdrojowisk i uzdrowisk. - Prz. Zdroj. Kap. R. 25 nr 1 s. 5-8.

19. O stosunku alkoholizmu do gruźlicy płucnej. - Oręd. Zdr. R. 1 nr 2 s. 6.

20. Zadania samorządów w walce z alkoholizmem. - Zdrowie R. 41 nr 8 s. 428-437.

21. Zadania samorządów w zwalczaniu alkoholizmu. - Now. Lek. R. 38 z. 15-16 s. 631-633.

22. Znaczenie ubezpieczeń społecznych zachodniej Polski dla higieny społecznej. W: Księga pamiątkowa XII Zjazdu Lekarzy i Przyrodników Polskich w r. 1925. Warsz. s. 286-287.

Rok 1927

GANTKOWSKI PAWEŁ

23. Co mogą zdziałać samorzady w walce z alkoholizmem? - Hig. Ciała R. 3 nr 25 s. 3-4.

24. Medycyna pastoralna oraz podstawy higieny codziennego życia w stosunku do duszpasterstwa i parafji. Podręcznik naukowy życia w stosunku do duszpasterstwa i parafji. Podręcznik naukowy dla kleru katolickiego. Pozn. Księgarnia św. Wojciecha 8° XII, 458 s., il.

25. O wpływie powietrza na ustrój ludzki. - Oręd. Zdr. R. 2 nr 4 s. 52-53.

26. O wpływie słońca na zdrowie ludzkie. - Oręd. Zdr. R. 2 nr 1 s. 3.

27. Ogólna higiena chorych na gruźlicę i stosunek ich do otoczenia. W: Gruźlica i jej zwalczanie. Dzieło zbiorowe. Warsz. s. 731-743.

Rok 1928

GANTKOWSKI PAWEŁ

28. Alkoholizm a charakter. - Trzeźwość R. 3 nr 2 s. 33-40.

29. Czy w leczeniu alkoholików można w wybranych przypadkach posługiwać się również i leczeniem w uzdrowiskach? W: Pamiętnik I kursu dokształcającego dla lekarzy. Ciechocinek-Zdrój s. 52-66, bibliogr.

30. Czy wstrzemięźliwość płciowa szkodzi zdrowiu i rozwojowi fizycznemu? W: Księga pamiątkowa Sodalicii. Pozn. s. 36-39.

31. Kilka kartek z historii Wydziału Lekarskiego TPN. - Now. Lek. R. 40 z. 24 s. 867-872, bibliogr.
32. Na Zjazd Lekarzy Słowiańskich w Pradze. - Now. Społ. Lek. R. 2 z. 10 s. 306-307.
33. O leczeniu alkoholików. W: Alkoholologia. Warsz. T. 1 s. 127-131.
34. O raku i jego zwalczaniu. Pozn. Druk. Polska 4° 1 s. [ulotka].
35. O wytycznych kierunkach higieniczno-społecznej działalności Józefa Polaka w Polsce niewolnej i wolnej. - Zdrowie R. 43 nr 10 s. 52-59.
36. Organizacja szpitalnictwa w Polsce. - Zdrowie R. 43 nr 6 s. 392.
37. Organizacja szpitalnictwa w Wielkopolsce. (Rzut oka na przeszłość, stan obecny i przyszłość szpitalnictwa Wielkopolskiego). - Now. Lek. R. 40 z. 22 s. 786-793, bibliogr.
38. Przemówienie prof. dr ... nad trumną ś. p. dra Stanisława Łazarewicza w imieniu Redakcji „Nowin Lekarskich”, Wydz. Lek. TPN i Związku Lekarzy PP w dniu 22 11 28 r. - Now. Lek. R. 40 z. 23 s. 841-844, portr.
39. Przemówienie wygłoszone przy trumnie ś. p. dra Stanisława Jerzykowskiego dnia 15 listopada 1927 r. przez prof. dr ... - Now. Lek. R. 40 z. 1 s. 31-32.

Rok 1929

GANTKOWSKI PAWEŁ

40. Cośmy zdziałali w pierwszym dziesięcioleciu odrodzenia Polski dla przyszłości uzdrowisk polskich w świetle przeszłości i terażniejszości. Referat (rozszerzony) wygłoszony na VII Zjeździe Powszechnym Higienistów Polskich w Inowrocławiu 4 i 5 VIII 29 r. - Zdrowie R. 44 nr 10 s. 644-672.
41. Czy można i najmłodsze dzieci szkolne uczyć pierwszych podstaw higieny? (Przyczynek do pedagogicznych sposobów uczenia higieny w szkole powszechnej). - Zdrowie R. 44 nr 12 s. 770-783.
42. Najważniejsze zagadnienia z dziedziny alkoholizmu w świetle nauki lekarskiej obecnej doby. Popularny szkic społeczno-lekarski. Pozn. Katolicki Związek Abstynentów 8° 36 s.
43. Ś. p. dr Józef Rostek. - Now. Lek. R. 41 z. 8 s. 251-252.
44. Świadectwo lekarzy cywilnych w stosunku do ustawodawstwa, etyki i nauki lekarskiej oraz higieny społecznej. - Now. Społ. Lek. R. 3 z. 21 s. 563-566.

45. Z dziedziny orzeczeń lekarskich. - Now. Lek. R. 41 z. 21 s. 732-735.

OSIŃSKA ZOFIA

46. Higiena książki w związku z krótkowzrocznością szkolną. - Now. Lek. R. 41 z. 3 s. 72-74, bibliogr.

47. Leczenie promieniami słońca na tle piśmiennictwa lekarskiego ostatniej doby. (Pogląd zbiorowy). - Now. Lek. R. 41 z. 20 s. 706-709, bibliogr.

Rok 1930**GANTKOWSKI PAWEŁ**

48. Działalność Polskiego Towarzystwa Balneologicznego w świetle rozwoju polskiego zdrojownictwa i wytyczne na przyszłość. - Prz. Zdroj. Kap. Odb. 16 s.

49. Jubileusz dr Jakóba Cieślewicza. - Now. Lek. R. 42 z. 16 s. 514, portr.

50. Ku uczczeniu trzydziestoletniej pracy naukowej i obywatelskiej prof. Eugeniusza Piaseckiego. - Now. Lek. R. 42 z. 6 s. 178-181, portr.

51. Na III Zjazd lekarzy Słowiańskich w Splicie. - Now. Lek. R. 42 z. 19 s. 618-619.

52. Stosunek polskich uzdrowisk do zagranicznych. - Now. Lek. R. 42 z. 7 s. 213-220, bibliogr.

53. Ś. p. dr Tadeusz Dembiński. Przemówienie na pogrzebie przed siedzibą Izby Lekarskiej Poznańsko-Pomorskiej w dniu 26 3 1930 r. - Now. Lek. R. 42 z. 8 s. 241-243, portr.

OSIŃSKA ZOFIA

54. Higiena wzroku a oświetlenie miejsc pracy w biurach i urzędach. - Now. Lek. R. 42 z. 20 s. 666-668.

Rok 1931**GANTKOWSKI PAWEŁ**

55. Ś. p. dr Hipolit Lniski. - Now. Lek. R. 43 z. 18 s. 575-577, portr.

56. Ś. p. dr Leon Mieczkowski. - Now. Lek. R. 43 z. 14 s. 465-468, portr., spis prac L. Mieczkowskiego.

57. Zapobieganie chorobom społecznym w miastach portowych. Pamiętnik Zjazdu Higienistów Polskich Miast i Wsi. Gdynia 21 i 22 czerwca 1931. - Zdrowie R. 46 nr 13-14 s. 769-778.

Rok 1932

GANTKOWSKI PAWEŁ

58. Ś. p. dr med. Bolesław Krysiwicz. - Now. Lek. R. 44 z. 24 s. 753-755, il.

Rok 1933

GANTKOWSKI PAWEŁ

59. Próba analizy obecnych podstaw naukowych walki z alkoholizmem. - Trzeźwość R. 8 nr 4-6 s. 65-70.

Rok 1934

GANTKOWSKI PAWEŁ

60. Leczenie słońcem i powietrzem (helio- i aeroterapia) wogóle, a w zdrojowiskach w szczególności. W: Pamiętnik VII lekarskiego kursu wakacyjnego 1934 Ciechocinek-Cieplice. Ciechocinek, s. 78-101, il.

Toż - Lek. Wojsk. R. 16 T. 26 nr 7 s. 393-416.

61. Prof. dr Adam Karwowski jako człowiek, jako lekarz, obywatel i uczoney. - Now. Lek. R. 46 s. 193-201, spis prac A. Karwowskiego.

62. Z pobytu i pracy Roberta Kocha na polskiej ziemi od r. 1869-1880. (Przyczynek do biografji i charakterystyki wielkiego badacza i uczonego, napisane w okresie IX Zjazdu Międzynarod. Zw. Przeciwgruźliczego odbytego w Warszawie we wrześniu b. r.). - Now. Lek. R. 46 z. 21 s. 649-658.

63. Zadania Państwa w walce z alkoholizmem. Referat wygłoszony na Zjeździe Delegatów Kół Tow. „Trzeźwość” w Warszawie, dn 3 VI 34 r. - Trzeźwość R. 9 s. 67-73.

Rok 1935

GANTKOWSKI PAWEŁ

64. Zadania lekarza w ubezpieczeniach społecznych na tle pogranicza między higieną społeczną a ustawodawstwem ubezpieczeniowym. Pozn. Ubezpieczalnia Krajowa 16° 4 nlb., 41 s., 1 nlb.

WITASZEK FRANCISZEK

65. Katatermometria czy temperatury efektywne. - Now. Lek. R. 47 z. 14 s. 428-430, il., bibliogr.

66. Zarys orzecznictwa inwalidzkiego. Ze wstępem prof. dr P[awła] Gantkowskiego, naczelnego lekarza Ubezpieczalni Kraj. w Poznaniu. Pozn. Nakł. autora. Druk. Spółka Wydawn. U.Z.S. 8° 108 s., 2 nlb.

WIZA JÓZEF

67. Jak się przedstawiają Miejskie Łąnie Rieczne w Poznaniu z punktu widzenia higieny. - Now. Lek. R. 47 z. 7 s. 209-210.

Rok 1937

GANTKOWSKI PAWEŁ

68. Powietrze, słońce i ruch jako przyrodne środki lecznicze w Druskiennikach. (Wykład wygłosz. w dn. 30 maja 1937 r. na akademii ku uczczeniu stulecia Druskiennickiego Zakładu Zdrojowego). Odb. Wilno Druk. „Znicz” 8° 11 s..

Toż W: Druskienniki w setną rocznicę założenia zakładu zdrojowego. 1837-1937. Wilno 1938 Druk. „Znicz” 8° 13 s.

69. Georg (Iwan Eugen). z tajników pożycia małżeńskiego i jego społecznych powikłań. Autoryzowany przekład z niemieckiego poprzedzony uwagami wstępnymi prof. dr. ... [s. V-XX], z 15 tabl. Tłum. L. S. Wyd. 3 popr. Pozn. 16° XXIII, 203 s.

WIZA JÓZEF

70. O różnych metodach wyosobnienia pałeczek grupy durowo-paradurowej z kału. - Now. Lek. R. 49 z. 9 s. 273-284, bibliogr.

Rok 1938

GANTKOWSKI PAWEŁ

71. Zwiastuny higieny społecznej w pismach i naukach Jędrzeja Śniadeckiego.
- Now. Lek. R. 50 z. 10 s. 317-319.

72. Kilariski Jan. Przewodnik po Wielkopolsce. Podręcznik dla turysty-
krajoznawcy. [Przedmowa ... s. V-VII]. Pozn. 16° LXI, 3 nlb., 338 s. + mapy 3, il.

Rok 1939

GANTKOWSKI PAWEŁ

73. Idea wszechsłowiańska wśród młodzieży akademickiej a w szczególności
wśród medyków. [Warsz.] 8° 8 s. Odb. z Now. Społ. Lek. nr 4. Dodatek
poświęcony uczczeniu pamięci Adama Karwowskiego.

WITASZEK FRANCISZEK

74. Ubezpieczenie chorobowe pracowników rolnych. Życie Lek. R. 13 nr 15
s. 235-238.

Oprac. Wita Szulc